

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Dood voor de zonde, levend voor God in Christus

Rom. 6 : 1—11.

In Rom. 5 : 20 heeft Paulus gezegd, dat weliswaar de wet de zonde heeft vermeerderd, maar dat de genade in Jezus Christus zó machtig is, dat zij als koningin heerst tot in het eeuwige leven. Welke conclusie zullen we daaruit nu trekken? Wat zullen we daarop zeggen?

Zal dit ons antwoord zijn, dat we maar in de zonde moeten blijven, om de genade gelegenheid te geven haar macht te tonen? Als die genade toch zo sterk is, dat ze de zwaarste zonde aan kan, zullen we dan de genade geen dienst doen, door in de zonde te volharden?

Paulus vindt die vraag alleen al goddeloos. Zó spreekt iemand niet, die genade kent. Ieder, die vergeving ontving zal antwoorden: Geen sprake van. Of: Dat nooit!

Hoe zullen wij, die gestorven zijn voor de zonde, nog in haar kunnen leven? We mogen er van uitgaan, dat wij, die geloven in de Here Jezus, voor de zonde gestorven zijn. We zijn rechtens van de zonde af. De zonde is niet dood. We hebben er nog last genoeg van. Maar de zonde heeft geen recht meer op ons. Of weet gij niet — zo vraagt Paulus — dat wij allen, die in Christus Jezus gedoopt zijn, in zijn dood gedoopt zijn? We zijn gedoopt in Christus Jezus. D.w.z. door de doop zijn we in betrekking gesteld tot Christus. We zijn bij Hem gaan behoren. Maar dan zijn we ook in Zijn dood gedoopt. De doop getuigt ons, dat de dood van Christus ons ten goede komt.

In vs. 4 trekt Paulus deze conclusie uit onze doop: We zijn met Christus begraven door de doop-in-de-dood, opdat gelijk Christus werd opgewekt uit de doden door de heerlijke macht des Vaders, zó ook wij in een nieuw leven zouden wandelen. Christus is overgegeven in de dood om onze zonden en opgewekt tot onze rechtvaardiging, opdat wij rechtvaardigen zouden zijn in Hem. Maar wat van Christus geldt, dat geldt ook van allen, die in Hem geloven. Dat verzekert ons de doop. Daarbij mag ons voor ogen staan, wat er gebeurde bij de oudchristelijke doop. De dopeling werd onder water gedompeld en daarna kwam hij weer uit dat water-graf op. Dat was een zichtbare voorstelling van een onzichtbare geloofswerkelijkheid: Nu zijt gij dood voor de zonde en levend voor God. Gij hoeft en moogt niet meer in de zonde leven, want het is met de heerschappij van de zonde gedaan. Gij moogt in en met Christus als nieuwe mensen leven. Gij zijt overgezet uit het rijk der duisternis in het rijk van Gods genade. Paulus spreekt niet ongelovig, maar gelovig van de doop. Dat duizenden gedoopten in de zonde voortleven en niet als nieuwe mensen wandelen, is voor hem geen reden om de doop te kleineren. Ook wij moeten van de doop niet klein denken. Hij is een machtig getuigenis van Gods genade, een teken en zegel van alles wat wij te danken hebben aan de dood en opstanding van Christus. Aan de doop kunnen we zien, wat we in Christus hebben. De doop verzekert ons, dat we één met Christus zijn, zowel in Zijn dood als in Zijn opstanding.

In vs. 5 gebruikt Paulus een beeld, dat aan het plantenleven is ontleend. Hij schrijft: Indien wij met Hem één plant geworden zijn

door de doop, die een afbeelding is van Zijn dood, dan moet volgen, dat we ook één met Hem zijn in Zijn opstanding. Wij allen, die gedoopt zijn en onze doop gelovig hebben aanvaard, zijn ranken aan de ware wijnstok. We zijn opgenomen in de gemeenschap van Zijn dood en van Zijn opstanding. Toen Hij met Zijn dood betaalde voor onze zonden hebben wij in Hem daarvoor betaald. En toen Hij opstond zijn wij met Hem opgestaan. Zodat we mogen zeggen: Ik ben met Christus gekruist; en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij; en hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof in de Zoon van God, die mij liefgehad heeft en zichzelf voor mij overgegeven heeft. Gal. 2 : 20.

We weten door het geloof, dat onze oude mens met Hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde te niet gedaan worde, opdat wij niet meer de zonde dienen. Het is met de oude Adam gedaan. Hij heeft geen recht meer om te leven. Hij is ter dood veroordeeld. Ons zonde-lichaam, d.w.z. ons lichaam dat van nature aan de macht der zonde onderworpen is, is van z'n kracht beroofd. We mogen met ons lichaam niet meer de zonde dienen. We kunnen het ook niet meer, zo dikwijls als wij uit het geloof leven. We behoeven het ook niet meer, want we zijn rechtens van de zonde af.

Dat zegt Paulus in vs. 7 als volgt: Want die gestorven zijn, die is gerechtvaardigd van de zonde. Christus is voor de zonde gestorven. En wij die bij Christus behoren zijn voor de zonde gestorven. Wij zijn rechtens van de zonde af. Christus heeft recht op ons, de zonde niet. Christus heeft ons gekocht, zo zijn we dan van de schuld der zonde af. En daarmee ook van haar heerschappij.

Dat dit een zaak van geloof is verklaart Paulus in vs. 8: Indien wij nu met Christus gestorven zijn, zo geloven wij dat wij ook met Hem zullen leven. Als het éne vaststaat voor het geloof, dan ook het andere. Het staat vast, dat wij die in Christus geloven met Hem gestorven zijn. Maar dan is het ook zeker, dat we met Hem zullen leven. Niet alleen in de toekomst, als de Here Jezus ons zal opnemen in Zijn heerlijkheid. Maar dat begint nu reeds. We kennen Christus nu al en de kracht van Zijn opstanding. Zodat we niet meer in de zonde kunnen leven, maar met lust en liefde Christus onze Here dienen.

De zekerheid dat we leven en zullen leven berust op ons weten, dat Christus leeft. Dat zegt Paulus in vs. 9: Want wij weten, dat Christus opgewekt zijnde uit de doden, niet meer sterft; de dood heerst niet meer over Hem. Dat staat toch voor ons vast? Dat Christus leeft en dat Hij de dood heeft overwonnen en dat de dood over Hem volstrekt geen enkele macht meer heeft? Ja, dát staat voor de gelovigen vast. Hij zegt in Openb. 1 : 18: „Ik leef, en Ik ben dood geweest; en zie Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen“. Maar zo zeker als Christus leeft zo zeker zullen ook leven allen die bij Hem behoren.

Want dat Hij gestorven is, dat is Hij der zonde éénmaal gestorven; en dat Hij leeft, dat leeft Hij voor God. Voor ruim 19 eeuwen is Hij gestorven. Dat was eens voor al. Dat gebeurt nooit weer. Toen heeft Hij voor goed met de zonde afgerekend, Hij heeft haar bezoldiging betaald. Nu leeft Hij voor God. En zo zeker als God leeft in alle eeuwigheid,

UIT DE INHOUD:

<i>Dood voor de zonde, levend voor God in Christus</i>	H. J. J.
<i>Kerk en Woord (II)</i>	G. V.
<i>Fundamentele vragen (II)</i>	J. S.
<i>Psalm 87</i>	
<i>Het sociale arbeidsvraagstuk</i>	J. W.
<i>Boekbespreking</i>	C. V.
<i>Kritische krabbels</i>	Frater
<i>Reclassering</i>	J. v. D.
<i>Persschouw</i>	
<i>Van hier en ginds</i>	
<i>Kerknieuws</i>	

zo zeker leeft ook Christus zonder einde. Hij is gisteren en heden Dezelfde en in der eeuwigheid.

In vs. 11 trekt Paulus de conclusie uit het voorafgaande. En hij wil, dat alle leden van de gemeente ook deze conclusie trekken. Hij schrijft immers: Alzo ook gijlieden, houdt het daarvoor, dat gij wel der zonde dood zijt, maar Gode levende zijt in Christus Jezus onze Here.

Dat houden-voor moeten we niet misverstaan. Dat is geen kwestie van een „dubbel-tje op z'n kant“. Dat is geen „doen alsof“. Dat is geen zaak van „het kan vriezen en het kan dooien“. Maar het is een zaak van grote zekerheid. Van zekerheid des geloofs. Wie gelooft weet zeker, dat Christus leeft. Die levende Christus heeft gezegd: Ik leef en gij zult leven.

Als we dat gelovig overwegen staat het voor ons vast: We zijn dood voor de zonde, maar leven voor God. Dat wil niet zeggen, dat we geen zonde meer kunnen doen. Het wil ook niet zeggen, dat we nooit geen zonde meer doen. Maar het wil wel zeggen, dat we rechtens van de zonde af zijn. Dat het rechtens met de zonde uit is. Dat we geen slaven der zonde meer zijn, maar het eigendom van de Here Jezus. Dat we dan ook niet meer in de zonde léven.

We leven voor God. Want God is geen God van doden, maar van levenden. De God van Abraham, Izak en Jacob, die voor Hem leven.

Heerlijk voorrecht: te mógen leven voor God. Heerlijke taak: moeten leven voor God. Voor Zijn naam en voor Zijn rijk en voor Zijn heerlijkheid en voor Zijn dienst, die nog nooit iemand heeft verdrotten.

Dat leven hebben we en genieten we door het geloof. Want we hebben het in Christus Jezus onze Here.

Waarom verbindt Paulus zulke heerlijke zaken aan de Doop? Omdat hij de doop aan Christus verbindt. De doop is voor hem het zichtbare evangelie van dood en opstanding van de Here Jezus. In de doop ziet hij de zichtbare voorstelling van wat wij in Christus hebben: Vergeving der zonden en eeuwig leven.

We moeten weer leren zó van de doop te spreken als Paulus deed. En zoals onze vaders deden met deze woorden: „Als wij in de naam des Zoons gedoopt worden, zo verzegelt ons de Zoon, dat Hij ons wast in Zijn bloed van al onze zonden, ons in de gemeenschap van Zijn dood en wederopstanding inlijvende, alzo dat wij van onze zonden bevrijd en rechtvaardig voor God gerekend worden“. Alzo dat we dood voor de zonde zijn en levend voor God. In Christus.

H. J. JAGER.

KERK EN WOORD

II

Het Woord erkend door het geloof

5. De Heilige Geest heeft niet slechts het Woord Gods gegeven, maar Hij werkt ook het geloof, waardoor het Woord Gods der Heilige Schriften als zodanig herkend, erkend en ontvangen wordt. Wanneer de apostel Paulus zijn brief schrijft aan gelovigen in Filippi dan zegt hij: „Ik dank mijn God zo dikwijls als ik uwer gedenk — over uw gemeenschap aan het evangelie van de eerste dag af tot nu toe”. En wanneer hij van deze gemeenschap der Filippenzen aan het evangelie spreekt, dan geeft hij daarvan aan God de eer. Want hij laat er terstond op volgen: „Ik vertrouw, dat Hij, die in u een goed werk begonnen heeft dat voleindigen zal tot op de dag van Jezus Christus”. 1 : 3, 5, 6. Men denkt hier onwillekeurig bij deze „eerste dag” in Filippi aan wat we daarvan lezen in Handelingen 16: „En een zekere vrouw met name Lydia, een purperverkoopster van de stad Thyatire, die God diende, hoorde ons, welker hart de HEERE heeft geopend, dat zij acht nam op hetgeen van Paulus gezegd werd”. Vs. 14. Ik denk hier aan hetgeen de apostel Paulus zegt over het onderscheid tussen de natuurlijke, niet of nog niet door de Geest Gods geleide en beheerste, en de Geestelijke mens: „Maar de natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn; want zij zijn hem dwaasheid en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden. Doch de Geestelijke (d.i. de door de Heilige Geest beheerste) mens onderscheidt wel alle dingen, maar hijzelf wordt van niemand onderscheiden. Want wie heeft de zin des Heren gekend, dat die Hem zou onderrichten? Maar wij hebben de zin van Christus”. I Cor. 2 : 14—16.

De erkenning van het Woord Gods berust niet op enige uitspraak der kerk, noch op de inspraak van het hart, doch voltrekt zich wél binnen de kerkgemeenschap.

6. Deze erkenning van het Woord Gods der Heilige Schriften is uiteraard subjectief. Ze is een geloofsdaad, een door geloofs-oefening verworven geloofshouding van de Gode-subjecte gelovige.

Maar de onderscheiding van het subjectief karakter van de herkenning, erkenning en het ontvangen van het Woord Gods mag er ons nooit toe verleiden deze subjectivistisch of individualistisch te misdoen.

Zulk subjectivisme heerst o.a. in de roomse leer omtrent de erkenning van het Schriftgezag. De rooms-gelovige ontvangt de Heilige Schriften, behoort ze althans als zodanig te ontvangen, op grond van de met gezag beklede uitspraken van zijn kerk in deze. De kerk is in dit verband niet de heilige algemene christelijke kerk in haar door God verordende ambten en de door de Heilige Geest aangestelde opzieners der gemeente, Hand. 20 : 28, maar de roomse, pauselijke, clericale hiërarchie. En volgens de leer van deze clericale hiërarchie behoort ieder, die gedoopt en mitsdien aan haar gezag onderworpen is, door een dusgenaamd impliciet geloof, (credo quod credit ecclesia, ik geloof wat de hiërarchie gelooft) te erkennen, dat de Heilige Schriften van God zijn. Het gezag waarmee de clerus deze uitspraak als geloofsregel aan de gelovigen oplegt is niet het schriftuurlijke gezag van de ambtsdrager der oecumenische kerk, maar aanmatiging, pseudo-gezag. De uitspraak van deze clerus zelf is uiteraard een subjectieve. Immers de hiërarchie is met haar uitspraken niet normatief, maar zelf Gode subject: aan God onderworpen. Deze subjectieve uitspraken van de hiërarchie te maken tot grond voor het Schriftgeloof voert in de gemeente Gods een met pseudo-gezag gecamoufleerd subjectivisme in.

Subjectivistisch is ook hetgeen prof. dr Hepp leerde omtrent het „testimonium Spiritus Sancti”. Van dit „getuigenis des Heiligen Geestes” wordt gesproken in art. 5 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis wanneer ze omtrent de Heilige Schrift zegt: „En wij

gelooven zonder enige twijfeling al wat daarin begrepen is, en dat niet zozeer omdat ze de kerk aanneemt en voor zodanige houdt; maar inzonderheid, omdat ons de Heilige Geest getuigenis geeft in onze harten, dat ze van God zijn”. Volgens prof. Hepp heeft dit „getuigenis van de Heilige Geest” een eigen inhoud, is het een getuigenis náást, buiten en omtrent de Heilige Schrift. Professor Hepp verwarde hier de door de Heilige Geest gewerkte subjectieve erkenning: „de Schrift is Gods Woord” met het werk van de Heilige Geest zelve, een verwarring, die subjectivistisch van aard is.

Intussen: men zij in dezen niet alleen voor het subjectivisme maar ook voor individualisme op zijn hoede. Want de verwerping van de roomse stelling dat de erkenning van de Schrift als het Woord Gods anders niet zijn zou dan de onderwerping van een impliciet geloof aan een clericale uitspraak mag er ons niet toe brengen de betekenis van de kerk (niet te verwarren met de clericale hiërarchie), van de vergadering der gelovigen voor deze herkenning en erkenning van het Woord Gods te ontkennen. De Heilige Geest werkt ook deze erkenning niet buiten de gemeenschap van de oecumenische kerk.

Een typisch staal van dit individualisme biedt een artikel van prof. dr J. H. Bavinck in „Horizon”, 17e jaargang Nummer 10—11: „De kunst van het Bijbellesen”. Hij vertelt daar van „de grote leider uit Indië Mahatma Gandhi, die in zijn autobiographie ergens zijn ervaring met de Bijbel op merkwaardig eerlijke wijze vertelt”.

Gandhi vertelt er zelf van: „Ik las het boek Genesis door en daarna viel ik bij ieder hoofdstuk in slaap. Maar om te kunnen zeggen, dat ik het gelezen had zwoegde ik ook de andere boeken met de grootste moeite door, zonder de minste belangstelling of het minste begrip. Het boek Numeri vond ik vreselijk om te lezen”. Nadat Bavinck als oorzaken van deze mislukking bij Gandhi en anderen heeft aangegeven, dat de Bijbel volgens hun klacht een vervelend boek is, een ruw boek, een moeilijk boek, geeft hij wegen tot het rechte Bijbellesen aan. Edoch: Bavinck zwijgt in alle talen over de betekenis van de kerk en haar prediking. Het blijft alles in de sfeer van de puur individualistische „gezichtshoek”, onder welke en de „behoefte” vanuit welke we lezen. We moeten kinderlijk lezen. „Kinderen, dat kunnen wij ook zijn, als we al onze betweterige geleerdheid van ons afleggen en uit de diepte van ons leven, vanuit de nood van ons bestaan, beginnen eerbiedig dit Boek in handen te nemen en biddende zoeken naar wat God in dat Boek tot ons te zeggen heeft”. Het is merkwaardig dat hier over het Bijbellesen volkomen individualistisch geschreven wordt. Een individualistisch Bijbellesen, dat bovendien nog subjectivistisch is ook, een lezen immers uit „de diepte van ons leven” en vanuit „de nood van ons bestaan”. Alsof die subjectieve nood niet juist door de Schriften ontdekt wordt o.m. als een individualistisch verlaten van de gemeenschap! Dat Bavinck geen oog schijnt te hebben voor de betekenis van de kerk en haar prediking en haar gemeenschap ook voor het subjectieve verstaan van de Schriften door de individuele bijbellezer mag des te merkwaardiger heten, omdat hij oud-missionaris en hoogleraar in de zendingwetenschap is. De vraag van de Moorse kamerling aan de evangelist Filippus is voor deze zaak toch wel uiterst instructief. Op de vraag van de zendingeling: „Verstaat gij ook hetgeen gij leest?”, geeft de Moorman ten antwoord: „Hoe zou ik toch kunnen indien mij niemand onderricht”? Handelingen 8 : 30, 31. Het mag ook wel even onze aandacht hebben, dat onze Here Jezus Christus aan Zijn apostelen opdracht gaf het evangelie aan alle volkeren te prediken. Klaarblijkelijk wil de Here tot aan het einde der eeuwen juist de mondelinge prediking der kerk gebruiken voor de verbreiding van het evangelie!

Augustinus over geloof, Woord en kerk.

7. De Heilige Geest werkt deze erkenning van de Heilige Schriften als het Woord Gods zij het al niet onwederstandelijk, dan toch

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Drs. G. Puchinger, Utrecht
Drs. H. R. Rookmaaker, Amsterdam-Z.
Ir. J. Stellingwerff, Eindhoven
Ds. B. Telder, Breda
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam

Secretariaat Geref. Persvereniging „Opbouw”:

H. Albracht, Prof. Wentlaan 50, Utrecht

onoverwinnelijk door de harten van de „vaten van Gods barmhartigheid” te neigen tot het geloof óók aan het zelfgetuigenis der Heilige Schriften.

Niet onwederstandelijk. D.L. V, 4. In de vaten van Gods barmhartigheid begeert het vlees tegen de Geest. Gal. 5 : 17. En tot de overgebleven zonden, waarmee de gelovigen hun leven lang te strijden hebben behoort ook het overgebleven ongeloof en de onvolkomenheid van hun geloof. Tot hun geloofstrijd behoort ook de strijd om alle gedachten des harten telkens weer gevangen te geven tot de gehoorzaamheid van Christus. 2 Cor. 10 : 5. Maar de Heilige Geest werpt deze overgebleven zonde, ook van het ongeloof, ter neder en overwint deze en brengt de gelovigen telkens opnieuw tot de erkenning, dat de Schriften van God zijn en dat God waarachtig is. Joh. 3 : 33.

Deze erkenning van de Schriften als het Woord Gods en de waarachtigheid des HEEREN is niet logisch of intellectueel van aard, maar een daad des geloofs. En de Heilige Geest werkt dit geloof door „de vaten van Gods barmhartigheid” telkens weer aan het zelfgetuigenis van de Heilige Schriften te binden en hen in de binding aan dat zelfgetuigenis der Schriften te bewaren. Dit zelfgetuigenis der Schriften is niet alleen daar, waar de Schriften met even zo vele woorden betuigen, dat ze van God zijn, maar ze is het werk van heel de Schriftopenbaring: „gemerkt de blinden zelf tasten kunnen, dat de dingen, die daarin voorzeggd zijn, geschieden”. N.G.B. art. 5.

Intussen: De Heilige Geest werkt deze erkenning, dit overwonnen worden door het Woord Gods, dit buigen onder haar gezag weliswaar rechtstreeks en onmiddellijk, maar niet middelloos.

Wel rechtstreeks en onmiddellijk. Ze wordt in ons niet teweeggebracht door de prediking alleen, noch door aanrading, of zulke manier van werking, dat wanneer God zijn werk volbracht heeft, het alsdan nog in de macht des mensen zou staan het Woord Gods te erkennen of niet, maar de Heilige Geest werkt zelve de verlichting van het verstand en de toestemming van de wil om te geloven. D.L. III en IV, 12. Maar de Heilige Geest werkt ook hier niet middelloos. Integendeel. Hij werkt het geloof aan de goddelijkheid van het Woord Gods door de middelen: „Want door vermaningen wordt de genade medegedeeld, en hoe vaardiger wij ons ambt doen, des te heerlijker vertoont zich ook de weldaad Gods, die in ons werkt, en zijn werk gaat dan allerbest voort”. D.L. III en IV, 17.

De Heilige Geest gebruikt ook hier de dienst der kerk en in haar gemeenschap neigt Hij de harten tot het geloof van de Schriften, inzonderheid door de prediking van het Heilig Evangelie. Matth. 28 : 19, Mark. 16 : 15, Rom. 10 : 14, 15, H. C. Zondag 7, Zondag 25.

De prediking der kerk is het middel waardoor de Heilige Geest het geloof aan het Woord Gods werkt in de harten. Zo sprak Augustinus er van in zijn geschrift. „Tegen de brief van een Manicheër”: „Ego vero evangelio non crederem, nisi me catholicae ecclesiae commoveret auctoritas”: „Ik zou waarlijk het evangelie niet geloven, indien het gezag van de katholieke kerk mij niet

bewogen had". Contra epist. Manich. cap. 5. De uitspraak is vaak aangehaald ter ondersteuning van de roomste stelling dat het geloof van de goddelijkheid van de Schriften rust op een dogmatische uitspraak van de clericale hiërarchie. Ten onrechte. Augustinus denkt hier nòch aan zulk een geloofsuitspraak, nòch aan hiërarchie. Maar hij heeft het oog op wat de prediking van de katholieke kerk betekend heeft voor zijn bekering tot het geloof. De prediking der kerk. Want in hetzelfde verband zegt hij, dat hij het Evangelie geloofd heeft „catholicis praedicantibus”, „door de prediking der katholieken”. Dat heeft een band van gemeenschap en vertrouwen tussen hem en de kerk gelegd, een vertrouwen, zo sterk, dat hij er niet aan denkt, lichtvaardig aan Manichese leringen geloof te hechten. En niet anders spreekt hij in zijn geschrift „Tegen Faustus” „cur non potius evangelicae auctoritati, tam fundatae, tam stabiliatae, tanta gloria diffamatae atque ab apostolorum temporibus usque ad nostra tempora per successiones certissimas commendatae, non te subdis”? : „waarom onderwerpt ge u liever niet aan het gezag van het evangelie dat zo wel gefundeerd is, zo bevestigd, door zo grote roem vermaard en van de tijden der apostelen tot op onze dagen zo onafgebroken aanbevolen”? Contra Faustum I, 32, c. 19. Ook deze woorden van Augustinus laten zich voor een aanbeveling van het gezag van de clerus en de roomse hiërarchie, voor de apostolische successie op de „stoel van Petrus” zeer wel misbruiken. Maar ze leggen onder de pause-

lijke stoel géén fundament. Want ook hier betoogt Augustinus niet meer dat wat vandaag een gereformeerd hart hem gaarne naspreekt. Het heeft wat te zeggen, dat de kerk van de dagen der apostelen af tot in onze tijd toe de Schriften van geslacht tot geslacht als het Woord van God heeft aanvaard. Wij geloven de Bijbel, die profeten en apostelen, de martelaren en de getrouwe leraars der kerk geloofd hebben. Dat geloof heeft de Schrift ons van geslacht tot geslacht overgeleverd als het Woord van God. Dat gezag van de apostolische en oecumenische kerk is weliswaar niet de laatste en de diepste grond van ons Schriftgeloof, maar het is wel de weg waarin de Heilige Geest ons tot het gelovig erkennen van en het gelovig gehoorzamen aan het Woord Gods van de Heilige Schriften gebracht heeft en brengt.

Uit hetgeen tot dusver werd betoogd, is wel gebleken de juistheid van hetgeen we aan het begin stelden: er is in deze wereld geen Woord Gods zonder de kerk. Wanneer de Heilige Geest het Woord Gods in de wereld brengt, wanneer Hij het Woord Gods in de wereld bewaart, wanneer Hij het Woord Gods in deze wereld erkennen en geloven en gehoorzamen doet, doet Hij dat weliswaar rechtstreeks, maar toch niet zonder en buiten de kerk. Niet slechts tot haar, maar ook door haar spreekt de Geest het Woord Gods, aan haar heeft Hij de Woorden Gods toebetrouwd, door haar prediking doet Hij het Woord Gods erkenning en geloof vinden.

G. VISEE.

Fundamentele vragen

II

DE VRAAG NAAR HET UITGANGSPUNT

Twee belangrijke vraagstukken, waar de moderne wijsbegeerte zich mee bezighoudt, zijn:

- 1e. de verhouding van de mens tot de natuur, de natuurwetenschap en de techniek;
- 2e. de verhouding van de mens tot zichzelf en tot de medemens.

Zowel de rooms-katholieke als humanistische wijsbegeerte meent dat deze twee vraagstukken behandeld kunnen en mogen worden buiten het licht van de Woordopenbaring om. Ook is men van mening dat deze vragen zo gesteld en behandeld kunnen worden dat het redelijk inzicht van de mensen hierover tot eenstemmigheid kan komen, dat althans een algemeen menselijke basis kan worden gevonden van waaruit naar een oplossing kan worden gezocht.

De Wijsbegeerte der Wetsidee begint reeds direct met het stellen van twee vraagtekens achter deze twee voor-veronderstellingen, terwijl er bovendien critiek komt bij de ontwikkeling van de aan het begin genoemde vraagstukken.

De eerste vraag is of genoemde vraagstukken wel behandeld kunnen en mogen worden buiten het licht van de Woordopenbaring om.

De Woordopenbaring is heden vervat in de Heilige Schrift. En iedereen weet dat de genoemde vragen gesteld kunnen worden door mensen die de bijbel nimmer hebben ingezien. Oppervlakkig gezien kan men deze

GELOOF EN ONGELOOF

Daar toch bij niemand een volmakt geloof gevonden wordt, zijn allen bijgevolg ten dele ongelovig. Zo toegevend echter is God in zijn vergevensgezindheid jegens ons, dat Hij ons bij een zeer geringe mate van geloof als gelovigen rekent. Onze taak is het intussen de overblijfselen van het ongelooft, die ons nog aankleven uit te roeien, en daartegen te worstelen en God te vragen, dat Hij het wegneme; en, wanneer wij in deze strijd bezig zijn, tot Hem te smeken om hulp.

CALVIJN.

vragen inderdaad stellen en behandelen buiten de bijbel om. Maar kan dit ook buiten de Woordopenbaring zèlf om? Het resultaat van de Woordopenbaring waarop wij teruggrijpen, is de bijbel. Maar de Woordopenbaring zèlf heeft een veel bredere werking en werkring dan de momentele invloed en invloedssfeer van de bijbel. Door de Woordopenbaring en niet door de bijbel heeft Noach de ark gebouwd en bleef hij behouden, heeft Abraham als vreemdeling in Kanaän gezworven. is het volk Israël geformeed.

Vóór Mozes was er van geen bijbel sprake maar wel van de Woordopenbaring. Van deze Woordopenbaring lezen we in het begin enkele bijzonderheden die ten nauwste in verband staan met ons onderwerp. Genesis 1 tot 2 : 3 vertelt van de schepping als het werk waarin de Schepper zijn vreugde vindt. Als Hij de mens als kroon van de schepping heeft geschapen en hem de opdracht heeft gegeven van Genesis 1 : 28—30, kan God van zijn arbeid gaan rusten. Genesis 2 : 4—25 vertelt de geschiedenis van de schepping nogmaals, nu als Gods werk ten behoeve van de mens.

In beide geschiedenissen van de schepping wordt iets meegedeeld over de Woordopenbaring in het eerste begin. God zei tot de mens dat hij vruchtbaar moest zijn en talrijk moest worden, de aarde moest vervullen en onderwerpen; van de dieren en planten gebruik moest maken voor arbeid en voedsel; zie Genesis 1 : 28—31. In Genesis 2 wordt dan verteld dat deze opdracht door God concreet is gemaakt. Er is een bepaalde hof die bewerkt moet worden, er worden vruchten aangewezen om te eten, er wordt een taak gegeven ten opzichte van de dieren en het gebod tot vruchtbaarheid wordt concreet in de vrouw die God aan de mens geeft. Na de val wordt in de vloek de opdracht concreet gehandhaafd: moeite, smart, begeerte, zwegen, zweet, stof. Tegelijkertijd geeft God aan de mens de opdracht om kleding te maken. Tenslotte geeft God in Genesis 9 nogmaals aan heel het mensengeslacht zijn cultuur-opdracht.

De mens leert denken en werken door woord en daad van zijn ouders en tijdgenoten, via boeken en de blijvende resultaten van vorige geslachten. Maar aan de oorsprong van deze traditie staat de goddelijke opdracht die ook nu nog ons denken en werken beheerst. De schriftgelovige zal erkennen dat de in dit artikel genoemde vraagstukken nimmer buiten de eerste Woordopenbaring om behandeld kunnen worden. De Woord-

PSALM 87

*Hoe grondvas staan Jerusalem se walle,
Gods eewge bergwerk wat nie skok of
skud!*

*Bo al die Jakobswonings, huis of hut,
Het God aan Sions poorte 'n welgevalle.*

*O Koninklike stad, maak wyd jou woning:
God self wil jou laat groei op grootser
wys,*

*en wat ek hoor, is lof, jou naam tot prys;
die vyand selfs kom nou met eerbetoning.*

*Egipte, Babel, Filistyn en More,
ook Tirus ken my Naam as hoogste skat.
Hul almal noem jou nou die moederstad.
Ek sien hul: dié en dié is daar gebore!*

*Hul almal, nou tot nuwe heil verkore,
sal kom, selfs uit die allerverste land.
Hul sien God hou die moederstad in stand
en jubel: Dié en dié is daar gebore!*

*Die HEER self skryf hul op, die
duisendtalle,
een-een, gebore uit die volkeskaar;
en singend, juigend klink die lofstem daar:
Ons heilstontein stroom neer uit Sions
walle!*

TOTIUS.

Uit: Die Berymde Psalms (1937).

openbaring heeft ons de vraagstukken juist opgegeven om ons daarmee bezig te houden.

Indien het echter zo is dat de Woordopenbaring zich in het begin intensief heeft bezig gehouden met de culturele opdracht aan de mens, dan is het op z'n minst onverstandig om thans deze opdracht op het gebied van de wijsbegeerte zoveel mogelijk onafhankelijk te maken van de Woordopenbaring, die in een later stadium tot rijke ontplooiing is gekomen. Temeer moeten we de wijsgerige vragen bij het licht van Gods Woord onderzoeken omdat reeds in het begin naast de Woordopenbaring de valse profetie zijn intrede heeft gedaan. De eerste zonde betrof het gebruik van de vruchten van de tuin- arbeid en reeds hier bleek dat buiten de perken van Gods Woord cultureel genot een dodelijk vergif kan worden. Zou men het vraagstuk van techniek en cultuur of andere wijsgerige vragen dan goed kunnen behandelen zonder het licht van Gods Woord?

Op dit vraagstuk komen we terug.

De tweede vraag is of we de wijsgerige vragen vanuit een algemeen menselijk standpunt, het redelijke menselijke inzicht, tot een oplossing kunnen brengen.

Hier stelt de Wijsbegeerte der Wetsidee het vraagstuk van de grondmotieven aan de orde. Daarmee wordt gezegd dat er inderdaad een gemeenschappelijk uitgangspunt kan zijn voor een groot aantal mensen. Maar dit uitgangspunt is niet neutraal en niet algemeen menselijk. Ook is het niet een redelijk uitgangspunt. Er is bij dergelijke vragen steeds een gemeenschappelijk uitgangspunt aan te wijzen, maar dat is dan een religieus uitgangspunt.

Prof. dr. H. Dooyeweerd heeft het bestaan van tenminste vier van dergelijke religieuze grondmotieven in het westelijke denken aangetoond. Het wijsgerig-wetenschappelijk denken van de griekse oudheid kent het grondmotief van vorm en materie. Het christelijke denken gaat steeds uit van het motief: schepping, zondeval en verlossing. Het scholastieke denken wordt gestuwd door het motief van natuur en genade. En het humanistische denken door het motief van natuur en vrijheid of met andere woorden het motief van persoonlijkheidsideaal en wetenschaps-ideaal.

Ook op dit vraagstuk komen we later terug.

J. STELLINGWERFF.

Het sociale arbeidsvraagstuk

I

En de les der 30er jaren.

„...en kan ik U op het Wat nu? geen ander antwoord voorstellen, dan om straks, na afdoening van het Onderwijsgeleding... er met eenparige stem voor uit te komen, dat wat ons thans wacht, niet anders zijn kan noch mag, dan het zetten van het sociale arbeidsvraagstuk in het juiste en in het complete verband met onze Antirevolutionaire politiek”.

(Dr. A. Kuyper in de deputatenrede „Wat nu?”)

De niet tegen te houden emancipatie van de loonarbeider, de dringende noodzaak van industrialisatie en het personalistisch karakter van het rode en roomse humanisme, zijn de op elkander inwerkende factoren, die er voor zorgen, dat er in de naoorlogse periode een bijna overdreven belangstelling is ontstaan voor de vragen van de industrie en de industriearbeid(er).

Bijkans iedere week wordt de literatuur verrijkt met sociaal-politieke en sociografische studies over het thema: Mens en Industrie.

Elk tijdschrift dat voor actueel wil doorgaan is verplicht aan dit onderwerp ruime aandacht te schenken. Bewogen synodes sturen dito brieven via onderhorige kerken de wereld in. De daardoor tot bewogenheid bewogen kerken benoemen industrieouderlingen.

Zo hebben de industriearbeiders van vandaag, en de duizenden die door de sociaal economische ontwikkeling in de nabije toekomst tot industriearbeid verplicht zullen worden, niet over gebrek aan belangstelling te klagen.

Waren het in de tientallen jaren van vóór de oorlog alleen de socialistische intellectuelen — en enkele „rooie” paters en professoren — die zich voor het sociale arbeidersvraagstuk interesseerden; nu is de belangstelling van de intellectuelen zo algemeen, dat zelfs de protestants-christelijke academici zich niet langer afzijdig willen of kunnen houden.

Lang, te lang hebben zij het sociale vraagstuk genegeerd en dat is oorzaak, dat ze nu tegen achterstand moeten aankijken die niet in enkele jaren is in te lopen.

De progressieve groep onder de christelijke academici doet haar uiterste best de achterstand op rome en het socialisme te verkleinen, door dankbaar gebruik te maken van de materialen uit het humanistische tuighuis.

Gelukkig zijn er ook anderen, en daarbij behoren onze Gereformeerde academici, die principiële kieskeuriger zijn en prijs stellen op een Gereformeerde aanpak, methode en stijl.

Niemand kan ontkennen, dat de Gereformeerde academici, ondanks de profetie van Dr. Kuyper in zijn laatste grote deputatenrede, in de periode tussen de beide wereldoorlogen niet de minste belangstelling hebben getoond voor sociaal-maatschappelijke vraagstukken. Voorzover ze er met de W. d. W. mee te maken kregen, geschiedde dat op zulk een hoog wetenschappelijk niveau, dat zelfs de meest begaafde leerlingen van deze school, wanneer ze zich waagden aan een praktische uitwerking van de filosofische stellingen, door de meester op de vinger moesten worden getikt: goed bedoeld, maar niet begrepen.

Dat betekent dan, dat de Gereformeerde intellectuelen voor het overgrote deel pas na de bevrijding van ons vaderland met het sociaal-maatschappelijk vraagstuk te maken kregen en er zich voor begonnen te interesseren.

Dat betekent ook, dat hun kennismaking met, en hun interesse voor dit vraagstuk begon, toen het socialisme en rome de stations van studie en experiment al lang gepasseerd waren.

Het is beslist niet zo, dat de Overheid na de bevrijding dacht: die plannen van

Beveridge zijn wel leuk, die gaan we maar eens uitvoeren.

Als dat, met de nodige ernst, het geval zou zijn geweest, dan konden we b.v. het hele moderne zekerheidsstreven van vandaag, los van het verleden en op zichzelf beschouwen en beoordelen.

Maar zo is het niet.

Het gehele complex van sociaal-maatschappelijke maatregelen en voorzieningen, dat we aanduiden als Sociale Zekerheid, is een — zij het humanistisch — antwoord op de benauwende vragen van de dertiger jaren.

In die dertiger jaren waren er ruim 300.000 geregistreerde werklozen, een nog groter aantal was gedeeltelijk- of niet geregistreerd werkloos. Minstens de helft van de nog werkende arbeiders leefden dag in, dag uit in de slopende spanning van dreigend ontslag en werkloosheid.

Dat de werkloosheidsuitkering laag en onvoldoende was, was minder erg dan de absolute rechteloosheid en de onzekerheid waaraan de werkloze was blootgesteld. In vele bedrijfstakken kon zich een jaag- en jakkersysteem ontwikkelen, dat zelfs nu nog bittere herinneringen oproept.

Van ontslagrecht was geen sprake. Het was niet abnormaal, dat grote groepen arbeiders 's morgens op het werk arriveerden en dan te horen kregen, dat er geen, of slechts voor enkele uren werk was.

Duizenden oude arbeiders hadden — meer door onmacht, dan door onwil van de werkgever — geen of beslist onvoldoende pensioen en waren aangewezen op de streng gereglementeerde, gerantsoeneerde en gecontroleerde schamele uitkering van de door de Overheid gesubsidieerde, gemeentelijke organen van Maatschappelijk Hulpbetoon. Er werd in die dertiger jaren schrijnende armoede geleden, vooral door de langdurig werklozen en de ouden van dagen.

Meen niet, dat we de toestanden te donker kleuren of zelfs lichtelijk overdrijven. Wij hebben de ellende van de werkloosheid uit eigen ervaring leren kennen, en beheerden in die jaren zelf de plaatselijke werklozenkas.

Hoewel wij pas in de volgende artikelen enkele opmerkingen willen maken over de gevolgen van deze toestanden voor de kerken, willen we hier terloops opmerken, dat van de honderdduizenden werklozen en de tienduizenden hulpbehoevende ouden van dagen maar een zeer klein deel diaconale bijstand kreeg in de vorm van een bescheiden, en voor Maatschappelijk hulpbetoon zorgvuldig geheim gehouden, aanvulling op de schamele uitkeringen.

Als beheerder van de plaatselijke werklozenkas, (de georganiseerde werklozen mochten „stempelen” bij hun eigen werklozenkasbeheerder en behoeften dus de gang naar Maatschappelijk Hulpbetoon niet te maken) keerden wij aan de leden van onze kerkelijke gemeente elke week een bedrag uit, dat de totale kerkelijke ontvangsten van een maand soms ver overtrof. Gedurende lange tijd was ca. 80 % van de manslidmaten geheel of gedeeltelijk werkloos.

En dit was heus geen bijzonder geval. In heel veel typische industrieplaatsen, b.v. in Twente, was de toestand nog ongunstiger.

Zo is het begrijpelijk, dat op ieder die deze ellende van nabij heeft meegemaakt, deze periode een diepe indruk heeft achtergelaten.

De roomse, maar vooral de socialistische intellectuelen, hebben in de dertiger jaren, toen de Gereformeerde academici het sociale vraagstuk negeerden, niet stil gezeten. De vruchten van hun studie en hun experimenten zien wij thans in de vorm van P.B.O., de A.O.W., de kinderbijslag, het ontslagrecht enz. Zonder een behoorlijke kennis van de sociaal-economische toestanden in de 30er jaren is het niet mogelijk een objectief, een eerlijk beeld te vormen over de recente ontwikkeling in de sociale sector.

Als Gereformeerden hebben we zeker het recht, zelfs de dure plicht, kritisch te staan tegenover de beginselen van het moderne humanisme. Critisch te staan, ook tegenover de op deze beginselen gefundeerde sociaal-politieke maatregelen. Maar bij die kritiek, hoe ernstig ze dikwijls zal moeten zijn, mogen de zeer reële achtergronden van deze

voorzieningen niet uit het oog verloren worden. Als de Gereformeerden wegens gebrek aan historische kennis deze achtergronden uit het oog verliezen, wekt dat op de duur verwarring in eigen kring en ergernis naar buiten.

De P.B.O., het streven naar bezitsvorming, de door ons betreunde afbraak van de sociale verzekeringswetgeving en systematische opbouw van de sociale staatszorg, is niet zo maar plotseling uit de lucht komen vallen, maar is wetenschappelijk voorbereid door academici, die in de 30er jaren wél belangstelling voor de sociale vragen toonden.

Vanzelfsprekend hebben deze (humanistische) academici op de huidige maatregelen en voorzieningen hun stempel gedrukt.

Met dit feit moeten wij, en moeten ook onze academici, rekening houden. Terwijl wij b.v. al dankbaar zijn, dat wij in het Geref. Sociaal en Economisch Verband een „beziinningsorganisatie” hebben, moeten we ons wel realiseren, dat rome en het socialisme de stations van studie en experiment reeds tientallen jaren zijn gepasseerd.

Daarom moeten we ons oog niet sluiten voor de werkelijkheid, al zal die werkelijkheid — het zij hier ten overvloede opgemerkt — nooit ons uitgangspunt mogen zijn. Daarom moeten wij, willen we als Gereformeerden onze goede naam niet verspelen, in ons oordeel en in onze conclusies de nodige matigheid en voorzichtigheid betrachten en bedenken, dat we met het socialistisch badwater ook niet het kind wegwerpen.

Met andere woorden: bij de noodzakelijke bestrijding van het rooms-rode humanisme, zoals dat zich in het moderne zekerheidsstreven openbaart, zullen we moeten erkennen, dat er sociale vragen zijn, die ook voor onze verantwoording liggen en tot oplossing moeten worden gebracht.

Niet de emancipatie van de arbeider is verkeerd, niet de pogingen om de nood der ouden van dagen te lenigen en te voorkomen zijn verkeerd. Zelfs de methode zal soms als noodmaatregel acceptabel zijn, maar onze strijd moet gaan tegen de onschriftuurlijke beginselen, waarop de huidige sociale maatregelen zijn gefundeerd.

Dat het Gereformeerde volksdeel uit het sociale en politieke leven is weggerangeerd heeft meer dan een oorzaak, maar een van de belangrijkste oorzaken is wel de grote achterstand die ze op beide terreinen had.

Als wij oog krijgen voor die achterstand is al veel gewonnen.

Dan is ook dit gewonnen, dat we ons gaan bezig houden met de belangrijke vraag, hoe deze achterstand kon ontstaan en hoe we voor de toekomst zulke situaties kunnen voorkomen.

Wormer.

JAC. WIJNANDS.

BOEKBESPREKING

A. Janse, *Opvoeding en Onderwijs. Verzamelde artikelen*

IV

Enkele weken geleden heb ik in een paar artikelen een en ander geschreven over het werk van A. Janse. Ik deed dat naar aanleiding van het boek, dat hierboven wordt genoemd. Het leek me goed toe, ter inleiding van de eigenlijke recensie daarvan, enkele opmerkingen te maken over het karakteristieke van Janse's levensarbeid. Als ik me niet vergis, is wat hij heeft gedaan en geschreven bij velen niet meer bekend. Wel leeft in veler geest een caricatuur omtrent wat hij wilde en deed! Het vergeten van Janse's levenswerk zou evenwel een grote schade betekenen voor het gereformeerde leven. En daarom moet er steeds weer de aandacht op worden gevestigd.

In het bovengenoemde boek is nu een essentieel deel van Janse's opvoedkundige publicaties gebundeld. Het is zeker niet minder belangrijk dan „Het eigen karakter van de Chr. School”.

Er is in dit boek véél, dat bijzonder boeit. Om daar maar mee te beginnen: het peilt de afglijding van het woord van God, zoals die reeds vóór de catastrofe van 1940 in heel de christelijke wereld, maar speciaal in die van het christelijke onderwijs en de christe-

lijke opvoeding, openbaar werd, buitengewoon diep.

Het was — en is — in de christelijke wereld vaak zó, dat men theoretisch wel een aantal ketterijen kent. Men heeft er een boekje over gelezen. Of de dominé waarschuwde er tegen in een preek. Maar men **ziet**, men **kent** ze niet in het leven. Men ziet ze niet zoals ze overal en in de praktijk in- en doorwerken. En dan ontstaat de trieste situatie, dat men met woorden en referaten en in de krant dapper aan 't vechten is tegen allerlei afwijkingen, terwijl men ze „in levenden lijve” niet ontdekt, ja, er nota bene soms zelf slachtoffer van is; er in eigen leven, denken, handelen sterk door wordt beheerst. Speciaal is dat bij het onderwijs en de opvoeding het geval. Hoe diep is daarin niet allerlei humanisme doorgedrongen. Wat beoefent men daarin b.v. nog steeds en getrouw een of andere persoonlijkheidscultus. Wat is men nog veelal vreemd aan de bijbelse leer omtrent de mens en zijn opvoeding.

Het is nu Janse gegeven geworden het revolutionaire humanisme in zijn velerlei vorm, en dan dáár, waar hij het bij en in zijn arbeid ontmoette, n.l. in de opvoeding en het onderwijs, te ontmaskeren. Hij bezit wat de Schrift noemt de gave van „de beproeving der geesten”. Eerder misschien dan iemand anders in de gereformeerde wereld heeft hij b.v. Barth's gevaarlijke constructies doorzien. Reeds vóór dertig jaar refereerde hij daarover voor de studenten in Amsterdam en Kampen. Ik herinner me nog levendig hoe men ook toen — ook onder de professoren! — Barth probeerde te „verharmlosen”, hem „gereformeerd” poogde te interpreteren. Maar Janse zag scherper en dieper. Ik heb in later jaren dikwijls aan dat referaat gedacht. Want de consequenties, waartoe de leer van Karl Barth successief leidde, werden toen reeds door Janse helder doorschouwd. Het doorworstelen van Barth's Römerbrief en andere jeugdpublicaties had hem zo geweldig aangegrepen. Want Janse had begrepen, dat de kerk in de dialectische theologie met zulk een immense bedreiging werd geconfronteerd als sinds eeuwen niet het geval was geweest.

Door dit schriftuurlijke peilen van alle mogelijke stromingen en figuren heeft Janse ontzaglijk veel voor de kerk gedaan. Wie, die ze las, vergeet ooit zijn scherpe analyses van het streven van Ghandi, Lenin, Mussolini, het nationaal socialisme, het marxisme, de doperse geestesgesteldheid, het piëtisme, de scholastiek? Ongetwijfeld, dat alles was niet wat men noemt „wetenschappelijk”. Maar het was wel raak en diep! Het was het peilen, het proeven, het toetsen van de geest, welke zich in die mensen en stromingen openbaarde en miljoenen fascineerde.

Welnu, zo heeft Janse ook en vooral op paedagogisch terrein de geesten beproefd. Men merkt het steeds weer: hij worstelt met wat hij daar ontmoet. Het is hem er om te doen te verstaan wat daar gebeurt, om dan het on- en antischriftuurlijke daarvan te ontmaskeren. Zo werd alles wat in dit boek staat één doorlopend, scherp, maar tegelijk ook waardig en voornaam gevecht tegen de geest van de eeuw. Dat is reeds aanstonds zo in het aangrijpende eerste opstel over „Vader”, waarmee Prof. Hoekstra indertijd zo blij was. Wat wordt daarin de Schriftuurlijke nuchterheid, waarheid en werkelijkheid heerlijk gesteld tegenover een humanisme dat dweept met „idealen”, maar in werkelijkheid zo weergaloos wreed is. Wat wordt in „Onderscheid maken in de opvoeding” de revolutionaire, desastreuse gelijkheidsidee, zoals deze de opvoeding was ingedrongen, scherp gesteld tegenover de schriftuurlijke prediking omtrent „de rechten des HEREN”, welke de opvoeders ten opzichte van de kinderen moeten, neen, mógen erkennen en die voor beiden een weldaad zijn. Kostelijk is de vernietigende kritiek op de speculatie over een of ander „ik”, dat als een soort soeverein in de mens zou tronen, in dat prachtige opstel met de humoristische tekst „Ikke”. Wat heerlijk nuchter tekent Janse de „vrijheid” in welke de mensen en dan speciaal de kinderen mogen leven. Dat gaat dwars in tegen iedere vrijheidsphilosophie die altijd net niet de echte vrijheid grijpt. En zo zouden we kunnen voortgaan!

Maar behalve dit rusteloze strijden tegen de subtiele invloeden van de geest van de tijd in de opvoeding, vindt men in dit boek nóg iets dat zeer belangrijk is. Het wordt namelijk gekenmerkt door een scherpe observatie van

de werkelijkheid. Janse is op en top een werkelijkheidsmens. Het is hem vlees en bloed geworden, dat echt kennen o.a. is het nauwkeurig nagaan van, het preciese onderscheiden in de werkelijkheid zoals deze in feite is. Hij heeft er een scherp oog voor, dat, indien men óf echte, door God geschapen onderscheidingen in de werkelijkheid over het hoofd ziet, óf allerlei onderscheidingen welke in feite niet bestaan in de werkelijkheid infantiseert, men niet tot kennis komt, maar slachtoffer wordt van dwaling. Het is een lust het mee te maken hoe zorgvuldig en liefdevol Janse de kinderen bekijkt in hun typisch kinderleven onder elkaar, in gezin en in school. Wat heeft hij een fijne intuïtie voor „wat des kinds” is! Maar niet alleen de kinderen heeft hij echt gezien. Ook de volwassenen en heel de wereld waarin hij leeft en werkt betreft hij in zijn observatie. Daarvan is ook het reeds genoemde opstel „Vader” een prachtig staal. Wat heeft Janse de verschillende vormen van het aanschouwen zoals die onder de mensen voorkomen zorgvuldig bekeken in dat mooie referaat: „Aanschouwing en Woord”. Dat is bovendien een brok christelijke wijsheid van de beste soort! En hoe prachtig is de tekening van naar een vertelling luisterende kinderen in de verschillende fasen van hun leeftijd in „Het kind en de geschiedenis”.

Dit alles is reeds veel. Maar het belangrijkste van dit boek is toch wel de echte, levende Schriftuurlijkheid. Janse kent de bijbel. Hij hoort daarin de stem, het woord van de hemelse Vader over héél het menselijke. Telkens zet hij dat wat hij ziet in het licht der Schrift, telkens worden we verrast door een uniek, direct verstaan van bijbelwoorden, die in de hantering er van door hem, open springen en hun schatten openbaren. Speciaal komt de eerbied en het zakelijke verstaan van de Schrift uit in het opstel „Vertellen uit de Bijbel aan kleuters” en „Hoe kunnen onze kinderen de Psalmen verstaan?”

Ik kan niet nalaten uit het eerste iets door te geven.

Met alle klem constateert Janse, dat het er voor de kinderen - en ook voor alle mensen! - op aan komt dat de bijbelse geschiedenissen worden gelezen en verteld, zó nuchter, zó zakelijk, als ze in de bijbel beschreven zijn. Want het heeft God behaagd dáárin en zó de mensen te prediken, zó te laten zien wie Hij en de wereld en de mensen zijn.

„Zoals Genesis 1 als 't ware voor 't kind alle registers der schepping opent tot een loflied voor de Heere God — zo vertelt de gánse Bijbelse geschiedenis de grote werken Gods in de historie — die feiten die van buitengewone betekenis waren voor de komst van Zijn koninkrijk, dat nog steeds in de opvolgende geslachten komende is.

En omdat het feiten zijn in de eerste plaats daarom kunnen de kinderen er reeds grondleggende kennis van ontvangen door onze gewone vertelling die moet aansluiten aan wat de Schrift zegt.

En zoals de moeder het echte schaapje niet interessant hoeft te maken voor 'n kind zo behoeven wij de Schriftverhalen niet mooier te maken.

En dan is 't verschil tussen grotere kinderen en de kleuters dit, dat we voor de laatsten b.v. bij Abrahams houtkluiven ook moeten vertellen wat dat is. En bij „zadelde zijn ezel” alweer van een ezel en een zadel vertellen. Van een reis door de bergen ook weer wat laten zien.

Maar dat concreet maken is heel iets anders dan... een romantisch verhaal er van maken.

Wie er een romantisch verhaal van maakt zegt niet: Abraham stond op en ging hout hakken en zadelde de ezel, maar: o, Abraham was zo bedroefd, nu moest hij het mes... hu... hij zei er maar niets van tegen Sara en hij wist niet wat hij beginnen moest, hij dacht: o... mijn lieve zoon Izaak... enz.

Op één lijn met deze romantische uitweidingen staan de religieuze en ethische toepassing buiten de Schrift om.

Dan gaan we de feiten misbruiken om ze als voorbeeld van onze religieuze redeneringen en zedepreekjes te verlagen.

Dan is Kaïn niet het feitelijke verschrikkelijke voorbeeld van de boze die 't kind Gods haat — maar dan is Kaïn het boze in ons hart, of dan is ieder kind dat ruzie met z'n broertje heeft al Kaïn, ... dan is 't feit van Kaïn en Abel alleen maar een prentje van

KRITISCHE KRABBELS

„De zwakke broeders”

Dr. Ir. M. G. Ydo heeft een sociografische studie gemaakt over de arbeidsvreugde bij de moderne arbeider en de resultaten van deze studie gepubliceerd in een uitvoerig proefschrift, dat de sprekende titel draagt: „Plezier in het werk”.

Een van de conclusies waartoe Dr Ydo kwam is deze, dat de band tussen de arbeiders en het bedrijf waarin hij werkt, één van de belangrijkste factoren is bij het ontstaan van arbeidsvreugde.

Op grond van wetenschappelijke analyse is Dr. Ydo tot de conclusie gekomen, dat bij de factor „band aan het bedrijf”, de intelligentie een belangrijke rol speelt. Arbeiders, die weinig onderwijs hebben genoten, arbeiders die weinig intelligent zijn, hebben een sterkere band aan het bedrijf, dan hun intelligente collega's.

Zo, dat weten we dus alweer.

Maar we kunnen van Dr. Ydo nog veel meer leren als we goed luisteren naar zijn type-beschrijving van die minder intelligente band-aan-het-bedrijf-hebber.

We gaan nu letterlijk citeren. Het is dan...

„een bepaald type van personen en wel de arbeider,

die zich niet bloot durft te geven over zijn omgang met collega's,

die weinig kritisch is ingesteld en arbeidsomstandigheden, tarieven en woning voor lief neemt,

die weinig aspiraties heeft,

die goedkoop woont,

die lid van een kerkgenootschap is,

die geregeld naar de kerk gaat,

die thuis zijn huiselijke plichten vervult,

die weinig onderwijs heeft genoten en

die nooit van betrekking is veranderd.

Dit type is dus de weinig kritische, weinig intelligente, weinig ontwikkelde, plichtsgetrouwe en gelovige arbeider. Voor het gemak zal ik dit type verder aanduiden met het trefwoord: „de zwakke broeder”.

Tot zover Dr. Ir. M. G. Ydo. (blz. 210—211).

Nu is het waar, dat de geleerde schrijver direct daarop waarschuwt tegen generaliseren. Maar ook is waar, dat hij in het vervolg van zijn boek stevig blijft vasthouden aan het verband tussen de type-kenmerken.

Als amateurschrijvertje, die goedkoop woont, weinig onderwijs heeft genoten en bovendien nog lid is van een kerkgenootschap en geregeld naar de kerk gaat, wagen wij het niet, het wetenschappelijk naaiwerk van Dr. Ydo los te tornen.

Maar... reeds vele jaren hebben wij dagelijks te maken met arbeiders en arbeidsvreugde. Op het speciale studieterrein van Dr. Ydo zijn we dus geen beunhaas. En ook wij hebben onze ervaringen. Bijvoorbeeld, dat er een bepaald type van arbeiders is:

die t.o. (wetenschappelijke) derden niet klaagt over zijn collega's,

die evenmin t.o. derden gaat klagen over arbeid, tarief of huisvesting,

die andere (en betere) aspiraties heeft dan de massa,

die goedkoop woont, omdat zijn loon geen luxe toelaat,

die lid is van een kerkgenootschap,

die geregeld naar de kerk gaat,

die thuis zijn huiselijke plichten vervult, en die, ondanks de handicap van weinig onderwijs, antwoorden geeft,

die geleerde interviewers in verlegenheid brengt.

De moderne geleerde rekent met schema's en factoren. Hij is totaal vreemd in de wereld van „de plichtsgetrouwe, gelovige arbeider”. Daarom is die arbeider, de zwakke broeder. Daarom tellen de aspiraties van die arbeider niet mee.

Het wetenschappelijk onderzoek van Dr. Ydo was grondig en weloverwogen, maar één factor is toch vergeten. De factor „geloof” bij een bepaald type van arbeiders. Als die in rekening was gebracht, zou Dr. Ydo's Type-beschrijving minder eenzijdig zijn uitgevallen.

FRATER.

wat er in ons hart leeft.

Dan zijn David en de reus allebei in ons hart, enz.

Ook bij 't vertellen aan de kleuters zullen

we ons moeten houden bij de Schrift. Ja vooral ook bij de kleinen, die nog zo dicht bij de feiten staan en gelukkig nog zo heel ver weg van onze redeneringen en zedepreken....

De Schrift is veel concreter en dieper dan onze algemene traditionele religie en ethiek. En de Schrift is daarbij het meest dicht bij de kleuter.

En als we bij de Schrift blijven, dan worden we er ook voor bewaard, dat we onze kleintjes zouden bezwaren met humanistische ideeën van een Onze lieve Heer, die alle kindertjes lief heeft — van een zoete Jezus, die nog beter man is dan Sint Nicolaas — ook van een benauwende zorg voor een „onsterfelijke ziel” die als iets goddelijks in ons lichaam zou huizen, alsof niet de ganse mens Gods eigendom zou zijn.

En ook worden we bewaard voor de erfenis uit de Griekse filosofie, die de eeuwen door in de Christelijke theologie haar invloed uitsceft”. (p. 272/4).

Het komt er op aan, juist en vooral ten aanzien van de bijbel, zich te wachten voor alle constructie en fictie. Dat is moeilijk. Niemand ontkomt daar geheel aan. Maar men moet er tegen vechten. En: „’t Beste middel er tegen is ootmoed: De geschiedenis geschiedenis laten. Geschiedenis vertellen, zoals de Bijbel doet, en niet beschouwingen (die men nergens in de Bijbel vindt, hoewel wij ze er vaak inleggen!) is het beste. Wie gewoon de Bijbelse geschiedenissen vertelt, doet eerste klas werk. Wie de gang van ’t godsrijk e.d. doceert zij op zijn hoede”. (p. 258/9).

Mooie gedachten geeft Janse ook in het opstel „De kerk bij het onderwijs”. Wat kan het kerkelijk leven op de manier, waarop hij dat doet, levend en concreet in het onderwijs op school als vanzelfsprekend een plaats krijgen. Het is voor kinderen ook zo belangwekkend. Op tactvolle wijze tekent Janse de moeilijkheden waarop het spreken over de kerk op „semengde” scholen plaatst en de mogelijkheden, welke daarvoor nog bestaan. Het is volkomen juist wat hij zegt, dat ten slotte de besturen, als vertegenwoordigers der ouders, moeten beslissen wat op de scholen onderwezen moet worden. De onderwijzers hebben alleen deze verantwoordelijkheid, dat wat zij zeggen en vertellen wáár is. Ook wat zij zeggen en vertellen omtrent de kerkgeschiedenis.

Juist dit opstel doet het evenwel ook scherp tot ons doordringen, dat we meer dan twintig jaar verder zijn geleefd. En dat de toestand in kerk en school ingrijpend anders is geworden. Wat zou het een zegen zijn geweest als Janse de momentele situatie had mogen analyseren om die te stellen onder de critiek van het woord. Wat zou hij getoornd hebben tegen de verwereldlijking van de christelijke school en wat zou hij de doorbraakideologie, zoals die daarin doorwerkt, aan de kaak hebben gesteld. Hoe rusteloos zou hij opgetornd zijn tegen het valse oecumenische streven, dat heel de kerkelijke wereld van thans doortrekt.

Speciaal de lezing van dat opstel maakte mij opnieuw dankbaar voor de pogingen welke onder ons worden ondernomen om weer tot echt-schriftuurlijk onderwijs te komen, waarbij ook weer voluit, zonder enige beperking van welke aard ook, over de kerk en de kerkgeschiedenis kan worden gesproken.

Zo is het boek van Janse naar mijn overtuiging een zeer belangrijk boek. Ik acht het een gave van God, dat het juist nu verschijnt. Men is onder ons moeizaam bezig om tot vernieuwing van de methodiek en de didactiek van de christelijke school te komen. Het staat voor mij vast, dat die alleen dan tot werkelijke vernieuwing, tot reformatie van het onderwijs leiden zal, als ze beheerst wordt door de fundamentele gedachten, welke Janse in dit boek zo helder en concreet ontwikkelt. Als er daarom één categorie is, die dat boek moet lezen, bestuderen, ik zou willen zeggen: het door herhaalde lezing en overdenking geestelijk assimileren, dan is het zeker die der onderwijzers en leraren. En niet minder is dat van belang voor predikanten. Natuurlijk eerst met het oog op de catechisatie, die nog steeds voor velen het lastige zorgen- en stiefkind is in hun ambtelijke arbeid. Ongetwijfeld zal het van binnen uit verstaan van dit boek een grote invloed hebben op het catechiseren. Maar dat niet alleen. Ook de prediking zal er wel bij varen. Het zal dieper

kijk, besef geven van de directheid en de concreetheid, waarmee God zijn woord ook nu tot de gemeente spreekt. En voorts hoop ik, dat vele ouders zo verstandig zullen zijn de leiding, welke dit boek hun bij de opvoeding van hun kinderen geven kan, niet te versmaden.

Of dit boek zal gelezen worden?

Ik weet het niet. Het is met de waardering van Janse's werk steeds eigenaardig gesteld geweest. Werkelijk groten in de wereld der wetenschap hebben het zeer gewaardeerd. Ze hadden vreugde in de frisse, levende, soms zeer oorspronkelijke en verrassende benadering van de werkelijkheid, op het doorleefde verstaan en beoordelen van mensen en dingen waarvan het blijk gaf. Schilder schreef eens: Ik krijg voor deze man steeds meer respect. Merkwaardig, hij voegde aan deze woorden ook nog dit toe: hij zal nog veel moeten lijden! Prof. Kohnstamm moet eens gezegd hebben: Janse van Biggekerke — die verstaat wat calvinistische paedagogiek is. En zulke waren er meer.

Maar tegelijk werd Janse soms ook zeer fel en zeer unfair aangevallen. Ik zal dat alles niet weer ophalen. Maar wie de dertiger jaren bewust hebben doorleefd weten daar alles van.

Ook de mensen van de schoolboekjeswetenschap, van de „schoolmeesterachtige”

kennis, konden het Janse niet overweg en demonstreerden een elementair onvermogen om hem te verstaan. Ze hadden hun weten keurig opgetast in een stel van buiten geleerde begripsomschrijvinkjes. Daarin bestond heel hun intellectuele inventaris. Daar waren ze trots op. Het was ook het enige wat ze op dat gebied bezaten! Ja, voor zulke mensen was Janse een wanhoop. Ze wisten niet wat ze met hem moesten beginnen. Janse had vooreerst voor zulke „kenners” maar een heel klein beetje respect. En omgekeerd kregen deze lieden aan Janse's levende, gans niet „systematische” en „wetenschappelijke” denken geen houvast! Iedere vorm van scholastieke wetenschap staat tot Janse's denken en kennen als water tegenover vuur. Diegenen evenwel, die de bijbel verstonden en er uit leefden die voelden zich bij Janse thuis en verstonden hem.

Met het oog op dat alles zeg ik: ik hoop zeer, dat het boek van Janse gelezen en nog eens gelezen zal worden en... dat er nog een bundel verzamelde opstellen verschijnen zal.

C. V.

Het hier besproken boek van Janse is verkrijgbaar bij het Comité tot uitgave daarvan, adres: Broekslootkade 55, Rijswijk (Z.-H.), prijs f 7.50.

Reclassering

(I)

In een eerste artikel heb ik getracht medeleven te wekken voor „onze gevangenen”. Neen, het zijn geen mensen, van wier lot wij ons niets hebben aan te trekken, zodat we wijs doen, aan hen maar voorbij te gaan, zoals de Priester en de Leviet voorbij gingen aan de man, die op de weg van Jeruzalem naar Jericho in de handen van moordenaars was gevallen. Het zijn onze naasten, aan wie wij barmhartigheid hebben te bewijzen — zo wil de Here het.

Hoe wij hun barmhartigheid kunnen bewijzen? O.a. door de Christelijke Reclasseringsarbeid te steunen. Maar dan komt als vanzelf de vraag: „Wat bedoelt de Reclasseringsarbeid? Wat is reclassering? Die vraag wil ik in een paar artikelen trachten te beantwoorden.

De Here heeft de mens zo geschapen, dat hij pas tot volkomen ontwikkeling kan komen, als hij gemeenschap kan oefenen met zijn medemensen. De Here heeft de mensen op elkaar aangelegd. Ze hebben elkaar nodig. Pas in gemeenschap met elkaar voelen ze zich thuis; en komt er uit, wat er inzit. Dat niet alleen — maar ze zoeken ook die gemeenschap. Dat bleek reeds in het Paradijs, toen Adam het als een gemis gevoelde, dat hij niemand had, die tegenover hem als een hulpe kon zijn.

Zo leeft elk mens met anderen in een levensverband, een levensgemeenschap. En nu is dit het wonder, het rijke in Gods schepping, dat elk mens niet enkel en alleen behoort tot één bepaalde levensgemeenschap, maar innig, en echt, een organisch geheel vormt met anderen in verschillende levensverbanden.

Laat ik er enkele van mogen opnoemen.

En dan begin ik met de kerk, de gemeenschap der heiligen; dan het gezin en de familie; de vriendschapsband; voorts de arbeids- en werkgemeenschap; het gemeenschappelijk doen aan een bepaalde ontspanning; het samen behoren tot één volk en natie.

Over elk van die een kort woord.

Wat zijn onze rijkste, ik zou haast zeggen, onze zaligste ogenblikken? Zijn die niet, als wij met de gemeente des Heren mogen verschijnen voor Zijn aangezicht; Zijn nabijheid mogen smaken; roemen in de genade der schuldvergeving; Hem prijzen in ons lied, Hem onze nood mogen klagen en ons hart voor Hem uitstorten; als wij als broeders en zusters aanzitten aan de Verbands-dis.

Reeds op de Zaterdagavond treffen we onze voorbereidingen voor de feestelijke gang; en maken alles klaar, opdat we gereed zijn,

als de Here ons roept op de vroege Zondagmorgen: het Zondagskleed, het kerkboek, de liefdegaven. De huismoeder zorgt voor een feestelijk aangerichte maaltijd (hoe eenvoudig ook!); en hoe graag zingen we dan:

„Wat blijdschap smaakt mijn ziel,
wanneer ik voor U kniel,
in 't huis, dat Gij U hebt gesticht!
Hoe lief heb ik Uw woning,
de tent, o hemelkoning,
die Ge U ter eer hebt opgericht!”

Of dat andere:

„Ik ben verblijd, wanneer men mij
godvruchtig opwekt:
zie, wij staan gereed, om naar Gods huis
te gaan!
Kom ga met ons, en doe als wij!
Jeruzalem, dat ik bemin, wij treden uwe
poorten in!”

Vraagt het aan degenen, die weken, maanden, jarenlang verstoken zijn geweest van het mee opgaan met de „feestvierende schare” — en dan weer eens zo'n kerkgang mee mogen maken! Wat een weelde; niet te beschrijven! Wat een weelde mee te mogen aanzitten aan die toch zo eenvoudige tafel, maar ja, de tafel des Heren!

En dan de gezins- en familieband!

Wat een vreugde voor de man, als hij van zijn werk naar huis terug mag keren, moe van de zware arbeid, het hoofd vaak vol van zorgen, verdrietig over allerlei teleurstellingen — maar dan te weten, dat zijn vrouw en kinderen verlangend naar hem uitzien; dat zijn zorg voor hem klaar staat, de maaltijd is aangericht, waar omheen zich het hele gezin schaart; waar, als het goed is, de harten zich voor elkaar ontsluiten, en ze zich samen verheugen in elkaars bezit.

Wat een vreugde voor de moeder te mogen zorgen voor haar man en kinderen, en voor hen allen een echt „thuis” mag bereiden, hoeveel moeite het haar moge kosten; lief als ze is voor haar nog kleine kindertjes; trots als ze is op haar jongens en meisjes, die haar al boven het hoofd beginnen te groeien; zeker, de kleintjes en de groten kunnen wel eens lastig zijn en haar verdriet berokkenen, maar toch het zijn haar schatten, die ze voor geen geld ter wereld zou willen missen. En hoe innerlijk dankbaar is ze, als het moederroep in de nog jonge harten de vreze des Heren speurt!

Wat een vreugde voor de kinderen, een vader te mogen hebben, die hen helpt en beschermt, en wiens hulp ze nooit te vergeefs inroepen; en een moeder, die altijd voor hen klaar staat; die de tranen wegwist, die

hen troost in hun verdriet, die hen begrijpt, die met een kleinigheidje hen zo gelukkig kan maken; en de kunst verstaat, om hun huis, hoe eenvoudig en sober ook, te maken tot een plekje, waar ze zich echt thuis gevoelen, dat is: gelukkig, veilig, blij! waar ze een schat vergaderen, om er hun levenlang van te genieten.

Ik noemde ook de vriendschapsband.

Wat het betekent een of meer echte vrienden te mogen hebben, dat ervaart ieder, die een vriend van de Here heeft mogen ontvangen. We zien het ons als voor ogen geschilderd in de verhouding tussen David en Jonathan; een vriendschap, die David inspireert tot de klaagzang op de smadelijke dood van Jonathan op de bergen van Gilboa! En hoeveel zeggend is het niet, als de Heiland Zijn jongeren Zijn vrienden noemt.

Van hoeveel waarde is ook niet de arbeids- en werkgemeenschap! Het samen bezig zijn op een zelfde kantoor, op een zelfde fabriek, of karwei; het leerling zijn op een zelfde school — hoe legt dat niet een band, die de arbeidsvreugde verhoogt, die een gunstige invloed oefent op de arbeidsprestatie; die stof biedt voor een gezonde conversatie.

En dan de gemeenschappelijke beoefening van sport; het lid zijn van een zelfde vereniging (jongelings- of meisjesvereniging; zangvereniging); het samen op reis gaan of meedoen aan een zelfde kamp of conferentie

— hoe rijk kan dat maken; hoe veel vreugde kan het schenken! Hoe groeit er soms een band voor het hele leven.

Het laatste noemde ik het samen behoren tot een volk. Iets wonderlijks is dat; niet te verklaren. Maar die band is er. Een Fries is blij een Fries buiten te ontmoeten, al kennen ze elkaar niet. Evenzo geldt het van twee Nederlanders, die elkaar in het buitenland toevallig ontmoeten. Tegen een gemeenschappelijke vijand sluiten alle burgers van een zelfde land zich aan; bij een nationale ramp ontwaakt in aller hart een medelijden van de daad. Op nationale feestdagen steken we allen de vlag uit en zingen we spontaan ons volkslied: „Het Wilhelmus”.

Al het voorgaande zou ik kortweg zo willen samenvatten: Wat een wijsheid, wat een goedheid, wat een zegen van de Here, dat Hij de mens „geclasserd” geschapen heeft. Ik bedoel daarmee, dat Hij de mens zo geschapen heeft, dat deze behoefte gevoelt met anderen samen te leven in allerlei verbanden; en in die weg hem pas waarlijk, voluit mens doet zijn.

En nu geldt het van de gevangene, dat hij wordt „gedeclasserd”.

Wat dat betekent, daarover graag in een volgend artikel.

Huizum.

J. v. DIJK.

PERSSCHOUW

Medezeggenschap

In „De School met de Bijbel” lazen we het volgende artikel over de „medezeggenschap”.

Het C.N.V. streeft naar medezeggenschap van de arbeiders. Daaronder verstaat men, om slechts enkele dingen te noemen, onder meer: Het recht van de arbeider op inzage van de boeken, het recht tot medebeslissing bij de benoeming van de bedrijfsdirectie, de plicht van de ondernemer om verantwoording van zijn beleid af te leggen aan de arbeiders.

De echo van deze eisen klinkt duidelijk door in het rapport over de interne schoolverhoudingen. Zelfs voor benoemingen vraagt dit rapport „overleg” tussen het bestuur en het personeel.

Men hoeft er dan ook niet aan te twijfelen dat het C.N.V. onmiddellijk na de aansluiting van de P.C.V.O. zich met deze zaken zal gaan bemoeien en de bestuursbevoegdheid zal trachten te beperken ten voordele van de medezeggenschap van het personeel.

In verband hiermede nemen we gaarne enkele gedeelten over van een artikel over „Medezeggenschap” van de heer J. J. Rippen te Ede. Belangstellenden vinden het gehele artikel in „Patrimonium” van 18 april en 3 mei, of in de „Documentatiedienst” van de A.R.P. van 11 mei.

Over het risico-argument zegt de heer R.:

„Men stelt als een van de argumenten, dat de arbeider toch ook risico draagt door de onderneming. Hij kan toch ontslagen worden, als de zaak achteruitgaat? Als de patroon dom doet, moet hij dan maar de dupe worden? Dit argument heeft mannen als Prof. I. A. Diepenhorst, Prof. Dooyeweerd en zelfs de socialistische deskundige Mr. v. d. Bergh paf doen staan.

U loopt immers ook risico als leverancier, als vliegtuigpassagier, als verhuurder van een huis, als soldaat, als dienstbode, ja zelfs als obligatiehouder of hypotheekhouder, maar dat geeft u toch geen recht op inmenging in de leiding van een ander?

Het echte ondernemersrisico is alleen voor de ondernemer en het indirecte risico van de arbeiders geeft evenmin recht op zeggenschap als andere indirecte risico's waarvan hierboven enkele voorbeelden genoemd worden. En hoewel dit argument van risico van de arbeider vele malen op afdoende wijze is weerlegd, ook in deze tijd wordt het nog hardnekkig gebruikt. Zelfs komt men in de literatuur geen behoorlijke reactie tegen op de weerlegging.”

Over de massaproductie en de lopende band, die tot stompzinnige arbeid zou dwingen, waarbij de medezeggenschap als herstellend medicijn wordt aanbevolen, merkt de heer R. o.m. op:

„Het is onwaar, dat de arbeider in het grootbedrijf aan de lopende band zit. Als men beslist wil generaliseren, welnu dan: de Nederlandse arbeider werkt in het bedrijf van zegge en schrijve zes mensen. De gemiddelde Nederlandse zaak is namelijk 6 mensen sterk. De moderne maatschappijdogmatiek is zó bevangen in eigen gedachtenschema's, dat hij eenvoudig blind is voor de werkelijkheid.

Het is ook een onwaarachtige tendentieuze voorstelling van zaken als men zegt, dat het moderne bedrijf tot stompzinnige arbeid leidt. Integendeel. Nog nimmer in de historie heeft een arbeider zulk boeiend, verantwoordelijk werk kunnen doen onder zulke omstandigheden van ruimte, licht, lucht, warmte, verzorging, beloning, enz.

De rijke Abraham heeft niet zoveel weelde en niet zoveel arbeidsweelde gekend als een moderne arbeider. Maar Abraham zag het als een zegen. Dáár ligt de oorzaak van afstomping, van de vervlakking, van het verval van verantwoordelijkheid. Niet het gebrek, maar de weelde, niet het saaie werk, maar de onverschilligheid er voor; dat zijn de oorzaken van het verval.

Als arbeidsbeheer, of coöperatie, of het gemeenschapsbedrijf beter zou werken, zou het nog begrijpelijk zijn, dat men gezag en eigendom van particulieren wil aantasten. Maar het is een fata morgana. Heeft het algemeen kiesrecht de mensen dan zo gelukkig gemaakt met het gevoel van verantwoordelijkheid? Zou er zelfs iemand beweren, dat de massa staatkundig verantwoordelijkheidsgevoel heeft? Deze massa-verantwoordelijkheid is toch immers niets dan een fictie! Dat heeft men gemerkt bij de processen tegen de oorlogsmisdadigers in Neurenberg. Men kon het Duitse volk eenvoudig niet straffen voor de Jodenvergassing en men heeft de grootste moeite gehad om enkele persoonlijk verantwoordelijk te stel-

len. Verantwoordelijk is alleen wezenlijk als men persoonlijk aansprakelijk is.”

Over het argument, dat de arbeider als mens ook beelddrager Gods is en dus medezeggenschap moet hebben, lezen we:

„Een arbeider kan het hoofd van een gezin zijn, hij kan voorzitter van een vereniging zijn en daar kan hij heersen als men tenminste wil stellen, dat het heersen de enige betekenis is van het beeld Gods. Maar hij kan ook een taak hebben onder leiding, onder gezag van anderen en dit volgen van de wil van anderen kan het beeld van God niet vernietigen. Zelfs in de uitoefening van een ondergeschikte taak ligt het dragen van verantwoordelijkheid, het woekeren met talenten en het beeld Gods. Nergens blijkt uit de Bijbel, dat gehoorzaamheid aan gezag zonder iets meer te zeggen te hebben, daarmede in strijd is. Integendeel, herhaaldelijk eist de Schrift die gehoorzaamheid.”

En als men de onderneming als een gemeenschap voorstelt, waarin elke bedrijfs-genoot recht van medespreken hebben moet, zegt de heer R.:

„Er zijn verschillende gemeenschappen in de samenleving: de onderneming, het gezin, het leger, de natie, de kerk, maar betekent dit, dat alle leden van zulk een gemeenschap precies gelijke verantwoordelijkheid dragen? Alle dezelfde rechten en plichten hebben? Neen, immers al gebruiken kinderen van een christelijk liefdevol gezin terecht het woord gemeenschap, dan mogen zij toch nog niet een deel van het ouderlijk gezag opeisen.

Ook de onderneming is zulk een organische gemeenschap, waarin de handen en het hoofd niet elkaars functie verwarren. Zelfs wanneer de Bijbel het beeld van het menselijk lichaam gebruikt, doet hij dit niet om met een organische gemeenschap gelijkheid te prediken, maar gemeenschap en solidariteit te prediken juist op grond van de verschillen binnen het organisme.”

We deden slechts hier en daar een greep uit dit zeer actuele artikel. Men mene niet, dat de schrijver alleen maar conservatief zou zijn. Hij pleit nadrukkelijk voor een ontwikkeling van de opbouw van de onderneming in organische geleidingen, waarbij de verantwoording gegeven wordt aan hen, die door God door gaven van geest, materie en recht in een bepaalde functie zijn gesteld. Langs deze weg, waarbij de chefs optreden als leiders van organische eenheden kunnen de arbeiders inleven en meeleven met de bedrijfsgemeenschap.

Onzerzijds sluiten we ons volkomen bij hem aan en denken daarbij ook aan de schoolorganisatie als hij de volgende waarschuwing geeft:

„Laten wij toch als Christenen niet in slaap gewiegd worden door de zeer tactische methode, om de medezeggenschap niet direct in te voeren, maar in étappen. Laten we niet duizelig worden van de subtiele onderscheidingen die men poogt te maken als men spreekt van medeweten der arbeiders, mede-spreken, mede iets zeggen. Oppervlakkig zou dat lijken of dit onschuldige zaken zijn, omdat de beslissing dan toch bij de ondernemer blijft. (lees: de eindbeslissing bij het schoolbestuur). Maar de betiteling als medezeggenschap en het dogma dat er achter steekt en dat noodwendig tot steeds verdere consequenties zal voeren, moeten ons waakzaam doen zijn om „in het begin” te weerstaan.”

Het is goed dat men de idealen welke in de christelijke kring t.o.v. het sociaal-econo-

Bent U dankbaar en blij, dat „OPBOUW” iedere week bij U thuis komt?

Vertelt dat dan óók aan hen, die nog geen abonnement namen en toch de inhoud zullen waarderen.

mische leven worden nagejaagd, nauwkeurig bestudeert en critiseert.

Het is in verband daarmee misschien goed er eens aan te herinneren, dat de Schrift zelfs slaven vóór alles op hun plicht wijst.

„Slaven, schrijft Paulus, weest uw heren naar het vlees gehoorzaam met vreze en beven, in eenvoud uws harten, als aan Christus, niet met ogendienst, als mensenbehagers, maar door als slaven van Christus den wil Gods van harte te doen en bereidwillig dienstbaar te zijn als aan den Here en niet aan mensen. Gij weet immers, dat een ieder, hetzij slaaf, hetzij vrije, al het goede, dat hij gedaan heeft, van den Here zal terug ontvangen.” (Ef. 6 : 5v. vgl. Kol. 3 : 22 ; 1 Tim. 6 : 1, Tit. 2 : 9, 1 Petr. 2 : 18).

Maar tegelijk met de „slaven” wijst Paulus óók de „heren” eerst op hun plicht: „En gij heren, handelt evenzo jegens hen; laat het dreigen na. Gij weet immers, dat hun en uw Heer in de hemelen is, en bij Hem is geen aanzien des persoons.”

Van een „eisen” om „ons recht” merkt men in de Schrift geen spoor. Een anti-slavernij-campagne heeft Paulus nimmer ontketend. Hij wees alleen maar allen op hun plicht, en dan zo, dat ze die plicht, vóór alles een plicht t.o. de Here moesten kennen en doen.

En zie, alleen in de christelijke kerk is daarna — en daardoor! — de slavernij van binnen uit overwonnen.

Zeker, met deze opmerking is niet alles gezegd. Zelfs heel weinig. Wel echter het eerste en beslissende.

VAN HIER EN GINDS

Naar de „eenheid”

Vertegenwoordigers van alle protestantse groeperingen in Frankrijk kwamen te Bièvres (het Franse „Kerk en Wereld”) bijeen om de mogelijkheid te overwegen van het samengaan van hen allen in één Verenigde Evangelische Kerk van Frankrijk.

De kerkelijkheid in de Verenigde Staten

We vermeldden hier reeds meermalen, dat de kerkelijkheid in Amerika steeds toeneemt. Maar de kwantiteit daarvan is niet in overeenstemming met de kwaliteit. Volgens het Duitse blad „Die Christliche Welt” ondervroegen in Amerika 387 lidmaten van verschillende kerken. Het resultaat daarvan was o.a. dat 229 hunner het verschil tussen Oude en Nieuwe Testament niet kenden. Niemand kende de namen van alle discipelen van Jezus. 204 konden van geen enkele discipel de naam noemen. Dertig ondervraagden wisten niet waar en wanneer Jezus had geleefd.

De Herv. Synode en Nieuw Guinea

De Synode der Ned. Herv. Kerk besloot Ds H. A. C. Hildering naar Nieuw Guinea te zenden als schoolbeheerder. Tegen deze uitzending van Ds Hildering kwam protest in bij de synode omdat deze predikant bekend staat als een voorstander van het indonesische standpunt t.a.v. Nieuw Guinea. Met op één na algemene stemmen handhaafde de synode haar besluit. Namens de Raad voor Zending verklaarde Dr Stelma, dat het voor die Raad vaststond, dat de politieke opvattingen van Ds Hildering geen belemmering zouden zijn bij het overleg met de overheid. Hij zou ondanks zijn politieke inzichten volledig worden aanvaard.

De protestantse pers in de Verenigde Staten

Protestantse tijdschriften verschijnen in Amerika in ongeveer twintig miljoen exemplaren. De Chr. Ref. Church van Amerika omvat 47.991 gezinnen. Daarvan lezen er 37.250 het officiële orgaan van die kerk namelijk The Banner. Het in het Nederlands verschijnende weekblad van die kerk — De Wachter — heeft een oplage van 6.200 exemplaren. Roomse kranten en periodieken verschijnen er in een oplage van 24 miljoen. De Jehovah-getuigen hebben de grootste uitgeverij van religieuze geschriften ter wereld. Ze is gevestigd in een gebouw van negen verdiepingen in Brooklyn. Ze drukt haar Wachtoren in 40 talen.

Boeken in de wereld

Volgens de Unesco werden er in 1955 ongeveer 5 miljard boeken gedrukt in de wereld. Rusland staat bovenaan met 54000 titels. De Verenigde Staten nemen met 12.000 titels de vijfde plaats in na Rusland, Japan, Engeland en West-Duitsland. Merkwaardig: de Verenigde Staten komen pas op de 5e plaats! Een symptoom van de geestelijke belangstelling? In de Verenigde Staten verschijnen meer dan 1700 dagbladen, ongeveer 4000 weekbladen en ongeveer 1400 religieuze publicaties.

De groei van een Secte

De Zevende-dags Adventisten vormen een secte welke zich in een fabelachtige groei mag verheugen! Volgens de Watchman-Examiner geschiedt de „zending” van deze secte momenteel reeds in 731 talen en 185 landen, verspreid over de gehele wereld. Wanneer men bedenkt dat deze secte ongeveer een eeuw geleden ontstond is deze groei inderdaad verbijsterend. Volgens de genoemde bron groeit ze momenteel in Zuid-Afrika sneller dan in enig ander land ter wereld.

Geldnood en Zending

De Raad voor de Zending der Ned. Hervormde Kerk heeft sinds 1951 allerlei werk overgenomen en op zich genomen, dat voordien door „particuliere” zendingsverenigingen en -genootschappen werd verricht. Deze Raad nu kwam dezer dagen voor de 50e keer sinds zijn installatie in 1951 bijeen. Feeststemming was er niet, wel spanning vanwege huidige financiële moeilijkheden.

Na een tekort van ruim f 50.000.— over 1956 en een, ondanks velerlei actie vermoedelijk nog hoger tekort over 1957, vertoont de begroting voor 1958 een tekort op de werkraming van meer dan f 100.000.— En toch waren op deze begroting alleen nog maar uitgaven opgenomen voor voortzetting van de bestaande arbeid en moest veel belangrijk belangrijk en juist thans actueel werk worden afgekapd of uitgesteld.

Maar wat is nu zo'n tekort voor een kerk die een paar miljoen leden heeft?

KERKNIEUWS

Beroepen te Wetsinge-Sauwerd: kand. B. v. Zuylekom te Rotterdam; te Zwolle: Z. G. van Oene te Sliedrecht.

Aangenomen naar Wetsinge-Sauwerd: kand. B. van Zuylekom.

Bedankt voor Velp-Oosterbeek; Aalten-Winterswijk; Blokzijl en Musselkanaal: kand. B. van Zuylekom.

Landelijke Contactdag van de C(ontact) C(ommissie) G(eref.) G(arnizoenskerken), zal D.V. 24 april gehouden worden in Amersfoort, „De Oude Tram” bij het Station. De huiselijke vergadering begint 's morgens om 10 uur. De middagvergadering om 2 uur. In de middagvergadering zal spreken Dr W. K. van Dijk, zenuwarts te Groningen. Belangstellenden kunnen op verzoek een convocatie krijgen. aan te vragen bij br. Pesman, Mgr. v. d. Weteringstraat, Utrecht.

Beroepingswerk in 1957. In Het Gezinsblad publiceerde J. A. Karssenbergh een overzicht van het beroepingswerk van de Geref. Kerken in 1957. Hier volgt het:

Tussen haakjes zijn enkele cijfers van 1956 geplaatst. Uitgebracht zijn in totaal 93 (93) beroepen door 50 (47) kerken op 27 (40) predikanten en 21 (8) kandidaten.

A. 27 predikanten kregen 35 beroepen n.l.:

22 predikanten	1 beroep	=	22
3 „	2 beroepen	=	6
1 „	3 „	=	3
1 „	4 „	=	4
—	—	—	—
27	—	—	35

16 predikanten namen een beroep naar elders aan.

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling door storting op girorekening 233117 t.n.v. Drukkerij Steenberg, Zeist, met bijvermelding voor „Opbouw”.
Abonnementsprijs: f 5.- p. halfj. - f 10.- p. jr. Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25 per halfjaar - f 12.50 per jaar.

B. 21 kandidaten kregen 58 beroepen n.l.:

6 kandidaten	1 beroep	=	6
3 „	2 beroepen	=	6
5 „	3 „	=	15
5 „	4 „	=	20
1 „	5 „	=	5
1 „	6 „	=	6
—	—	—	—
21	—	—	58

Alle 21 kand. namen een beroep aan doch van 1 ging de bevestiging niet door.

C. Van de 50 kerken die aan het beroepingswerk deelnamen hebben:

21 kerken	1 maal	beroepen	=	21
19 „	2 „	„	=	38
7 „	3 „	„	=	21
2 „	4 „	„	=	8
1 „	5 „	„	=	5
—	—	—	—	—
50	—	—	—	93

De kerk van Buitenpost moest 10 maal beroepen voordat ze weer een eigen predikant kreeg, die van Twijzel 9 maal, Charlois, Hoek en Tiel-Zaltbommel 8 maal en Zwartsluis 6 maal.

10 kerken zagen hun eerste beroep aangenomen.

Op 1 jan. 1957 waren aan de kerken in Nederland verbonden 211 predikanten. Dit aantal verminderde met 3 doordat 2 pred. (Cnossen en C. de Haan) een beroep aannamen naar het buitenland en 1 pred. (J. v. d. Zwaag) emeritaat verkreeg.

Daartegenover vermeerderde het aantal met 21 doordat 1 pred. (F. F. Pels) vanuit het buitenland een beroep aannam naar een kerk in het vaderland en 20 kand. die voor het eerst in een gemeente werden bevestigd (C. Bakker, H. de Vries, M. v. Veelen, B. J. F. Schoep, J. M. Goedhart, J. Vonkeman, J. Strating, J. C. Meyer, B. v. Beveren, J. W. Beekman, H. G. Schaeffer, F. v. Deursen, T. J. Keegstra, Tj. Boersma, J. Klamer, W. Vis, O. Mooiweer, R. Timmerman, W. Bax en C. Bijl).

Het aantal predikanten beroeg dus op 1 jan. 1958 in totaal 229.

Adressen. Alphen a.d. Rijn: C. v. d. Linden, Hofzichtstraat 35;

diaconie: A. P. de Boer, Hofzichtstraat 33;

Zuid'aren: A. Ubels, Dennenlaan 13;

Schoondijke: J. A. Moggré, Landbouwstr. 1;

Surhuisterveen: A. Guikema, Molenweg 15;

Hijken: J. Hidding, Middendorp 2, Hooghalen, tel. 05939-235;

Marienberg: W. v. d. Akker, Stationsstraat-C 42 b;

Schouwerzijl: W. Kwant, Zijlvertweg 8, Schouwerzijl, post Mensingeweer;

Ureterp: O. IJpenga, Weibuorren 116.

Verloofd:

G. J. RAVEN

en

G. B. DRAIJER

Djakarta, Teromolpos 92 DKT
 Januari 1958.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 2452

★

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerij

ADVERTENTIE-TARIEF:

Regelprijs 20 cent per m.M.

Bij contract reductie.

★

FAMILIEBERICHTEN:

Regelprijs 15 cent per m.M.